

Teknoloji Mühendisliği Gerçeği

İrfan ŞENLİK
irfan.senlik@emo.org.tr

Mühendislik temel olarak, güncel bilgi, formasyon temelli, evrensel ve yaşamını iyileştirmek amacıyla sorunların belirlenmesinden çözümlenme süreçlerine kadar araştırma, teknoloji geliştirme, bilginin ekonomik ve toplumsal yarara dönüşmesi için tasarım yeteneklerinin öne çıkarılmasıdır. Mühendisler mesleki yaşamları boyunca ve değişen ve gelişen teknolojileri anlayıp uygulayabilmek için öğrenmeye devam ederler. Mühendislik alanında yaşanan teknolojik gelişimin hızı dikkate alınırsa mühendis yaşam boyu öğrenmenin yöntemini bilmek durumundadır.

Ülkemizde, mühendis, mimar ve diğer teknik elemanların unvan, yetki ve sorumlulukları yasa ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir. 17.6.1938 tarihli ve 3458 sayılı mühendislik ve mimarlık hakkındaki yasa, kimlere mühendis unvanı verilebileceği ve hangi okullarca verilen diplomaların mühendislik mesleğine temel olabileceği belirlenmiştir. Buna göre, mühendislik öğrenimi veren Türk yüksek öğrenim kurumlarından mezun olanlara "mühendis" ve "yüksek mühendis" unvanı verilebilir. Aynı biçimde programları, yüksek mühendis ve mühendis okullarımızın programlarına denk yabancı okulların mezunlarına da bu unvanlar verilir. Ancak, mühendislik unvanına sahip olanlar bu unvan ve yetki ile sanatlarını uygulayabilirler. 29.04.1992 tarihli ve 3795 sayılı yasa ise, bütünüyle mühendis ve mimarlar dışındaki teknik elemanların unvan, yetki ve sorumluluklarını belirlemek için çıkarılmıştır. Bu yasa dört yıl süreli yüksek teknik öğretim gören erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu ve teknik eğitim fakültesi mezunları ile kız teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulunun ve mesleki eğitim fakültesinin teknik eğitim veren bölümlerinden mezun olanlara "teknik öğretmen" unvanı verilmesini öngörmüştür. Aynı yasa teknik öğretmen unvanını kazananlar için iki yarıyıl süreli tamamlama programları ile "mühendis" unvanı alabilmelerini de düzenlemiştir.

Kaynaklar

- Elektrik Mühendisleri Odası "Teknoloji Fakülteleri Uyarısı", Mayıs 2010, Ankara
- TMMOB Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Kurultayı, 14-15.11.2009, İstanbul
- Altıparmak D., Gülesin M., "Teknik Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması", Haziran 2008, Ankara
- Kiper A., "Teknolojinin ve Mühendisliğin Geleceği İçin Öngörüler", Kimya Mühendisleri Dergisi, Sayı:174, s.3-7,2010
<http://www.washingtonaccord.org>
<http://www.abet.org>

13.11.2009 tarih ve 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çeşitli üniversitelere bağlı mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılarak, teknoloji fakültesine dönüştürülmesine karar verilmiştir. 24.11.2009 tarihli ve 2009/15612 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ise kapatılan mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin, 2015-2016 öğretim yılı sonunu geçmemek üzere görevlerini ilgili mevzuata göre yürütmeye devam edecekleri, kapatma işleminin, mevcut öğrencilerin mezuniyet işlemleri tamamlandıktan sonra ve en geç 2015-2016 öğretim yılı sonunda uygulamaya konulacağı kararlaştırılmıştır.

YÖK de yapılan değerlendirmelerde; teknoloji fakültesi mezunlarının "uygulama mühendisi" olacakları, görev, yetki ve sorumluluk bakımından mühendislik fakültesi mezunu "mühendis" ile teknoloji fakültesi mezunu "uygulama mühendisi" unvanı arasında hiçbir fark söz konusu olmayacağı belirtilmektedir. Teknoloji fakültesi mezunları formasyon eğitimi aldıkları taktirde, mesleki teknik ortaöğretime öğretmen olabilecekleri öngörülmektedir.

Bu uygulama ile teknik öğretmenlere dolaylı yoldan alanında hizmet veya üretimle ilgili proje yapma, planlama, yönetme, uygulama ve kontrol, ürün geliştirme, test, analiz, kalite yönetimi ve imalat konularında imza yetki ve sorumluluk verilmesi amaçlanmaktadır. Buna gerekçe olarak gelişen Türk sanayisinin teknoloji mühendislerine de gereksinimi olduğu belirtilerek, iş hayatındaki gelişmeler sonucu geleneksel mühendis ve uygulama ağırlıklı mühendis gibi birbirinden iki ayrı kavram geliştirilerek birbirini tamamlayıcı çalışma alanı olduğu vurgulanmaktadır. Ülkemizde yılda ortalama 25.000 yeni mühendisin mezun olduğu ve mühendislerin %25'inin işsiz ya da meslek dışı işlerde çalıştığı gerçeği karşısında alınan bu kararın bir keyfîlik ve plansızlık içerdiği açıkça ortadadır.

Bu uygulamada iki önemli konu ortaya çıkarılarak, gerekçe olarak öne sürülmektedir. Birincisi, dünyada artık teknik öğretmen yetiştiren eşdeğer öğretim kurumlarının olmadığı, ikincisi özellikle batı ülkelerinde "teknoloji mühendisliği" yada "uygulama mühendisi" nin bu bağlamda yer aldığının savunulmasıdır. Bu iki bilgi de kamuoyunu yanıltmak üzere yayılmaktadır. Ayrıca Türkiye'de teknik öğretim alanında "teknik öğretmen" in öğretmen olarak istihdamının olanaksız olduğu da öne sürülmektedir. Birincisi, birçok ülkede, özellikle ABD'de, üniversitelerde, teknisyen/tekniker eğitiminde görev alacak teknik öğretmenler yetiştiren fakülte ve bölümler ile liselerde teknoloji derslerini verecek teknoloji öğretmenleri yetiştiren fakülte ve bölümler vardır. İkincisi, bu fakültelerdeki yeni yapılanmada, ABD'de ve Avrupa'da birçok ülke deki "mühendislik teknolojist/teknologu" yerine Türkçe çevirileri ters sözcük sırasınca yapılarak "teknoloji mühendisi" veya "uygulama mühendisi" adı kullanılmaktadır.

Teknik elemanların, dünyadaki statülerini ve devinirlikleri ile eşdeğerliklerini güvence altına alan üç adet uluslararası anlaşma vardır. Bunlar "mühendisler" için Washington anlaşması, "mühendislik teknolojistleri/teknologlar" için Sydney anlaşması ile "teknisyenler" için Durban anlaşmasıdır.

Bu üç ayrı anlaşma ile bu unvan ve mesleklerin birbirinden ayrı olduğu, bu mesleklerle ilişkin profesyonel kurumların ve eğitimlerinin ayrı olduğu kesinlikle kabul edilmiştir. Bu anlaşmaların konuyla ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından, hem içerikleri hem de anlaşmalarda ülkeleri temsil eden mesleki kuruluşlar açısından, iyice incelenerek irdelenmesinde yarar vardır.

Mühendislik ve mühendislik teknolojist, iş alanındaki yayılımda, bir biri ile örtüşmeyen biçimde tanımlanmıştır. Örneğin Amerikan mühendislik ve teknoloji akreditasyon kuruluşu ABET e göre mühendis tasarlayan-projelendiren teknolojist ise bu tasarım-projenin uygulanmasında görev alan, gerçekleştiren bir teknik elemandır. Bu iki mesleğin eğitim-öğretim programları kapsamları, nitelikleri hatta akreditasyon koşulları farklıdır. Bu nedenle teknolojist/teknologu sırf amaca uygun bir ad takılarak "mühendisleştirmek", dünya standartlarının bugünkü durumuyla bile olanaksızdır.

Mühendislik; eğitim, deneyim, uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak, mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirme uğraşıdır. Buna göre mühendis bir sistemi tasarlayıp geliştirir, bunları uygulayan diğer teknik elemanlara yol gösterip, denetler. Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi adı altında yeni bir kavrama yükleyerek, yetki ve sorumluluk açısından "mühendisleştirmek" yada mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgeyerek "teknisyenleştiren" bir anlayış n kadar doğrudur

YÖK' ün isimleri değiştirilen teknik eğitim fakültelerinin kadro ve fiziksel olanaklarıyla teknoloji fakültesi mühendislik bölümlerinin kurulmasını tanınması, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan 3795 sayılı yasayla ve daha önce çıkarmış olduğu yönetmelikle çalışmaktadır. Buna göre; mühendislik unvan ve formasyonuna sahip olmayan öğretim üyelerinin bulunduğu teknik eğitim fakültelerinde (teknoloji fakültesi) mühendislik eğitimi verilmesi açıklanamaz. Mühendislik mesleği altyapı sorunları çözülmüş, çağdaş ve bilimsel niteliklere sahip kaliteli bir eğitimi zorunlu kılmaktadır. Mesleğin uygulama alanı yönünden eğitimin niteliği, doğa ve kültürel çevrenin tahribi; birey ve toplum sağlığının riske girmesi gibi kamusal alana zarar verebilecek pek çok uygulamaya neden olabilmektedir.

Ülkemizde var olan mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, alınan bu kararların kamu yararına uygun olduğunu söylemek olası değildir.

Mühendislik mesleğinin gereklerine uygun biçimde eğitim vermek üzere kurulmuş olan mühendislik fakülteleri ile teknik liselere öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan teknik eğitim fakültelerinin kuruluş amaçlarının okutulan derslerin ve içeriklerinin biri biriyle eşdeğerde olmadığı açıktır. Bu dersler ve içerikler eşdeğer olacak biçimde düzenlense bile, teknoloji fakültelerinin alt yapısının ve öğretim kadrosunun buna uygun olduğu söylenemez. Bu nedenle, teknoloji fakültesi mezunlarının mühendis unvanı almalarını sağlayan düzenlemeler, "bunyeye inemeyen, daima düzeyde kalacak bir zorlama olmaktan ileri gidemeyecek ve kuruluş amaçlarından kaynaklanan temeldeki yetişme farkını gideremeyecektir." Eşit eğitim görmeyen kimselerin benzer çağrışımlı, yetkili ve sorumlu unvanı almaları eşitlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Başka bir anlatımla, fakültelere giriş ve eğitimlerindeki eşitsizliğe karşın teknoloji fakültesi mezunlarına "mühendis" unvanı vermenin haklı bir nedeni yoktur. Bu düzenleme ile teknik eğitim fakültesi mezunlarına, mühendislik fakültelerinden mezun olanlara göre dolaylı biçimde ayrıcalıklar tanınmış olmaktadır.

Sonuç olarak; yeni kurulan teknoloji fakültelerinde teknoloji veya uygulama mühendisliği gibi bölümlerinin kurulması önümüzdeki süreçte mühendislik mesleğimizi, yetki ve sorumluluk alanlarımızı tam bir karmaşaya sürükleyecek ve meslek alanımızdaki istihdam sorununu artıracaktır. Bu nedenle konu daha da içinden çıkılmaz bir aşamaya gelmeden, meslek odaları başta olmak üzere ilgili taraflarını da kapsayacak biçimde yeniden gözden geçirilmelidir.

